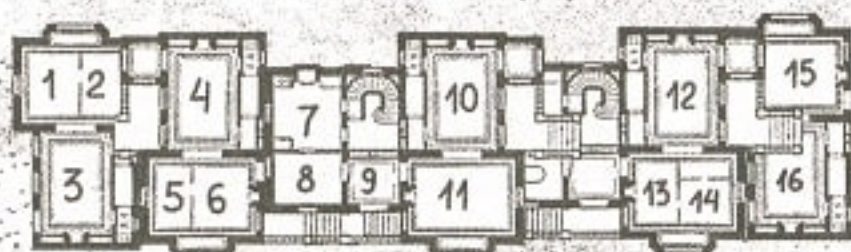
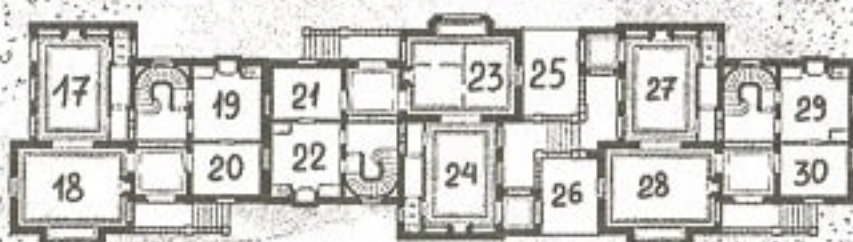

план 1-го поверху

план 2-го поверху

Перший поверх:

- 1—2 чорний вихід, господарське приміщення
- 3 більярдна кімната
- 4 кімната для куріння
- 5 спальня Серафими Мілкус
- 6 туалетна кімната Серафими Мілкус
- 7 хол
- 8 туалетна кімната Едвіна Мілкуса
- 9 спальня Едвіна Мілкуса

- 10 парадний вхід
- 11 дзеркальна зала
- 12 кухня
- 13—14 людська кімната, місце для прислуги
- 15 кімната управителя
- 16 холодна кімната для зберігання продуктів

Другий поверх:

- 17 туалетна кімната
- 18 ванна кімната
- 19 вільний прохід, галерея
- 20 бібліотека
- 21 апартаменти Мухортових

- 22 вільний прохід, галерея, вихід до ліфта
- 23 апартаменти Авакумових
- 24 прохід на сходах, вихід до ліфта
- 25 вільний прохід, галерея
- 26 апартаменти Григоренка та Люсі
- 27 апартаменти Лаврових
- 28 апартаменти Ковалевського
- 29 туалетна кімната
- 30 ванна кімната

РОЗДІЛ 1

ПРОДАВЕЦЬ ФОТОГРАФІЙ

*Грудень 1913 року, Харків, на розі вулиці
Ветеринарної, біля Сомівського провулку¹*

— Я забороняв вам приходити сюди!
— А шоста заповідь, яку дав Мойсею на горі Синай наш Господь, забороняє вбивати. Її щодня порушують. Мороз тріскун. Дайте пройти, ваше благородіє.

Титулярний радник² Гліб Волобуєв витримав колючий погляд незваного гостя. Впевненості додавав револьвер у правій кишені форменого цивільного сюртука, який відповідав його рангу й статусу. Той, кого Волобуєв не хотів бачити більше ніколи в житті, мав репутацію особи, до якої краще не повертатися спиною зайвий раз.

¹ Ветеринарна — тепер: вулиця Свободи в центральній частині Харкова. Від 1927 до 2016 року — вулиця імені радянського партійного діяча Андрія Іванова. В описаний час на вулиці Ветеринарній мешкали переважно заможні містяни. Тоді ж була об'єднана із Сомівським провулком. (*Тут і далі прим. авт., якщо не вказано інше.*)

² Цивільний чин IX класу в Російській імперії. Слово «титулярний» означає, що особа, яка має такий чин, кандидує на вищий статус. У провінціях, зокрема в українських губерніях, котрі входили до складу імперії, чин титулярного радника давав значно більше можливостей, ніж на російських територіях, передусім у Санкт-Петербурзі й Москві.

Гліб Львович мовчки ступив набік, пропускаючи в помешкання *душогуба*.

— Ви вдома самі.

Це було не запитання — чоловік знав відповідь, констатував факт. Волобуєв не здивувався. Спосіб життя навчив незваного гостя ретельно перевіряти кожну кролячу нірку, до якої збирався залізити. Ось титулярний радник мимоволі й процитував візитера подумки. Коли вони познайомилися, Пташка сам промовив цю фразу, додавши «як казала дівчинка Аліса»¹. Чим збентежив Гліба Львовича: титулярний радник не припускав, що наймані вбивці можуть читати книжки, ще й дитячі.

Сам Волобуєв цінував філософські трактати. Полюбляв повільне читання, смакування чужими мудрими думками, особливо присмачене чаркою-другою міцного, добре витриманого коньяку. Гліб Львович любив проводити вечори з такою книжкою біля каміна, загорнувшись у теплий халат, зручно вмостившись у зробленому на замовлення кріслі-гойдалці. Дружина в такі моменти намагалася ходити тихо, аби не відволікти мужа від опанування чергової істини. Волобуєв дозволяв їй порушити спокій, аби принесла чай з лимоном та імбиром чи карафку з напоєм. Розумні за змістом книжки подобалися титулярному раднику тим, що їх можна було відкривати на будь-якій сторінці й пірнати, не заморочуючись плином сюжету, — не любив романів, вважав їх вигадками, які проводять людей у неіснуючий світ, збивають з пантелику, вводять в оману.

Христина, його дружина, стала жертвою таких книжок.

Краще б читала не про Алісу з чарівної країни. Бач, як запала модна дурнувата британська казочка в душу: почала

¹ Згадується твір Льюїса Керролла «Аліса в Країні Див», перекладений російською як «Приключения Алисы в волшебной стране» і виданий окремою книжкою 1911 року в Санкт-Петербурзі.

вкручувати в розмову цитати. А Гліб Львович модного не шанував. Схилявся до вічного, не до того, що швидко минає. Своїми б словами навчилася говорити, бурчав Волобуєв, та не вголос, теж подумки.

Звідти й знає, який саме твір раптом згадав незваний гість.

Не така вже й давня розмова спливла раптово. Відбитися від згадки неможливо: своєю появою Пташка *вже* нагадав Волобуєву про Христину — *зниклу* безвісти дружину. Поліції титулярний радник заявив: утекла з молодим полюбовником, бо законний чоловік уже давно підозрював її прогулянки в гречку. Списував це на різницю у віці. Ніби не аж така велика, йому вже сорок три, їй лише тридцять три. По великому секрету признався слідчому: Христя виявилася невдячною. Взяв її з жалю, засиділася в дівках до непристойного. Навіть чималий посаг, обіцяний батьком, не робив Христину Ковалевську медовою. Не зліталися на таку смачну принаду роями мухи й джмелі.

У свої двадцять дев'ять — саме в такому віці побралася з ним — молода жінка зберігала світогляд, дуже подібний до того, Алісиного, з книжечки. Тому й полюбила казку всією своєю щирою душею. Але ж у казках не лише стаються дива й з'являються прекрасні принци на білих конях. Там ще й жаби стають принцесами.

Не про Христю казка.

Природа з Господом Богом разом відпочили на ній. Треба ж комусь прийти в цей світ негарними. Що дружина його, що братець її Серж. Зіпсована якась порода ці Ковалевські...

Але з писка води не пити, міркував собі Волобуєв. Йому так само набрид холостяцький статус. Не поясниш убогим: спершу кар'єра, а вінчання нікуди не втече. Коли просив Христіної руки в старого Ковалевського, вважав себе мужчиною в самому соку, *соковитим*. А тато нареченої зізнався: сам тягнув до сорока, тож нічого нема страшного

в Глібовому шлюбі. Донька засиділася, тут правда, старий навіть обійняв та слиняво розцілував майбутнього зятя.

Слідчий цікавився потім, звідки ж у Христини *Павлівни* полюбовник. До, вважайте, тридцяти років не могла знайти мужа. І раптом маєте — втекла, ще й з молодим. На що Волобуєв мав цілком, як вважав, логічне пояснення: розкрилася її квіточка. Він, чоловік з досвідом, таки старався, аби дружина надолужила за короткий час те, чого довго не мала й про що шепотіли давно заміжні подружки. Ввійшла в смак, Волобуєв *ловив* її зміни з кожним роком. Спершу подобалося, адже вбачав у розквіті дружини свої заслуги. Та настав момент, коли консервативні погляди взяли гору. Почав робити Христі зауваження, нагадувати, як має поводитися пристойна пані з вищого світу.

Думаєте, слухала, пане слідчий? А зась!

Не дивуюся я, що дружина втекла, говорив тоді титулярний радник з сумом. Навіть не хочу знати, куди та з ким. Не треба покарання для звабника. Чому думаю, що молодший за неї? Та Господи ж мій милий, зі старшими не тікають, з ровесниками — так само. Боюся я, пане слідчий, аби той звабник не заподіяв їй шкоди, як натішиться. Знаєте, які вони, оті молоді анархісти... Чому анархісти? Ну, хай не анархісти, хай соціалісти, один чорт. Бачив, знаходив у неї серед книжок, серед казочок різних та любовних романчиків, ось таке читання, зволите глянути. У каміні палив майже все, скандали вдома, знаєте... Хто давав — не казала. Але ж хтось давав. Коштовності разом із нею зникли. Усі, пане слідчий. Не інакше, звабив молодий *бунтар* зробити внесок у справу світової революції.

Гліб Волобуєв добре підготувався до безслідного зникнення дружини.

Знайшов мотиви й пояснення, у які слідчий вірив. Та й сам повірив, буває таке. Інакше не можна, брехати краще

впевнено. Муки совісті придумали такі, як пан Достоевський. Ще одна причина, чому Гліб Львович не шанував романів: у житті той, хто вбив, дійством не переймається і в поліцію каятися не біжить. Казочка ота його розповідь про злочин та кару. Подібна до казочки про дівчинку Алісу. Злочинці з доброї волі визнають провину лише в чарівних країнах.

Титулярному радникові Волобуєву лишалося небагато. Щодня навідуватися до поліцейського відділку, морочити голову як слідчому, так і самому начальнику розшукової поліції. Стукати кулаком по столу, кричати: «Ганьба, а не відділ першого розряду!»¹, погрожувати, що напише скаргу генерал-губернатору, та куди там — дійде до государя імператора. По тому йшов на Миколаївську площу², вперто добиваючись прийому в міського голови, і навіть одного разу таки пробився до пана Дорофєєва³. Той намагався пояснити — не має впливу на розшукову поліцію, але вбитий горем титулярний радник все одно вимагав втрутитися, звеліти, докласти зусиль тощо.

Гліб Львович діяв за власним планом, збурював усіх, кого можна сколихнути, піднімав хвилі навіть там, де зазвичай стояла тиха вода, жалівся, скандалив, погрожував, знову жалівся — словом, поведився не так, як раціональні люди. Зате — цілком відповідав поведінці чоловіка, чия дружина зникла безвісти разом зі всіма своїми коштовностями. Він готував себе до трагічної новини: мертве тіло

¹ Від 1906 до 1917 року на околицях Російської імперії розшукові відділи першого розряду існували лише в містах, чисельність населення яких перевищувала 100 тисяч осіб. Таких міст було три — Київ, Харків, Тифліс (Тбілісі). Перший розряд передбачав, серед іншого, більше фінансування й забезпечення, відповідно — професійніші команди службовців.

² Тепер — площа Конституції в Харкові; тут розташовувалася будівля міської Думи.

³ Дорофєєв, Микола Євдокимович — приват-доцент кафедри ботаніки Харківського університету, протягом 1912—1914 рр. виконував обов'язки міського голови.